

ՆԱՄԱԿ ՂԱՐՍԻՑ

Ապրիլի 26-ին

Մեղանում գարունը արդէն բացվել է: Չմեռ-
նային դառնաշունչ հողմերը տեղի են տուել քաղ-
ցը եղանակներին: Միայն մի բան պակասում է
Ղարսին, — դա բուսականութիւնն է: Այսպէս, ու-
րեմն, բնութեան զարդարվելու հետ առաջ է զա-
վու շնչականի համար կեանքի և մահու խնդիրը
— գաշտային աշխատութիւնը: Նա որքան որ
ծոյլ ու դանդաղկոտ լինի, այսու ամենայնիւ ոչ
մի բոպէ՛ տարվայ այդ եղանակն, ձեռները ծա-
լած պարապ տանը չէ ուզում նստել, երբէք չի
յետ մնայ իր դրացից: Նա սրտի առանձին ե-
ռանդով շտապում է գուրս գալ դէպի դաշտ եր-
կիրը մշակելու համար, որտեղ տեսնում էք մէկը՝
գութանն է վարում, միւսը՝ մաճն է բռնած, եր-
բորբը սերմն է ցանում և այլն, մէկ խօսքով այն-
տեղ աշխատանքը կատարեալ եռում է: Հարկա-
տոր է լինել մի բօպէ շինական, որպէս զի կարե-
լի վնի խսկապէս հասկանալ դաշտում անխոնջ
կերպով աշխատող գիւղացու ճակատից վայր հո-
սող քրտինքի հետ ունեցած զգացումը և տածած
յոյսը իր ապագայ արդիւնաբերութեան վրա:
Բայց իրականանում է արդենք իր այդ յոյսը,
ստանում է նա իր վարձը այդ կերպ աշխատու-
թեան փոխարէն այն չափով, ինչ չափով որ
ակնկալում է, դիցուք թէ տարին էլ բարեկեր
լինելու է: Թէև գիւղացին ոչ մի ժամանակ չի
հաշտվի այն մաքի հետ թէ մի օր իրան վիճակ-
վելու է այդպիսի առատ տարվայ միջոցին իր
արդիւնաբերութիւնից տամորդական բաժին ըս-
տանալ կամ բոլորովին ձեռնունայն մնալ: Զար-
մանքով պէտք է հարցնէք ինչպէս թէ գիւղականը
եռ աշխատանուեա ուստանակ մնանաւուած

իր աշխատակից զատարկ մնալու պարտաւորված է մինչև անգամ ասրվայ առատ միջոցին։ Անա թէ ինչպէս Քանի որ մեր շինականը հնաւանդու կորսուարեր սովորութիւններին է հետեւում ու չուզում թօթափել իրանից հնութիւնը, բնական է, որ նա ինչ էլ լինի, բնութեան առատ արտադրութիւնից միշտ զատարկ մնալու և յաւէտ աղքատութեան զառնութեան տակ հեծելու զատապարտված է։ Ինչպէս որ նա ակնապիշ սպասում է զարնան բացվելուն, որպէս զի դուրս դայ դէստում է զործադուլ ամիսներին—ձմեռվան, որ զատալով դնայ մտնի իր խրճիթը։ Այդտեղ զոմիթաղում, անհոգ գլւղականք խմբովին հաւաքնելով զուարծական խաղերով են պարապում։ Մէկ ուղղում աշուղներ նատուած երգերով իւրաստեղծ եկիաթներով, զրոյցներով ու պարսկական բայաթներով են զրաղեցնում գիւղացիներին, որոնք իրանց զառն քրտինքով վաստակած սպազուն կողերով լցնում են աշուղների զրպանները։ Խակիւս անկիւնում շինական երիտասարդ ոյժը, թափուր ամեն մի կրթական միջոցից, բորբոքված լրեակայութեամբ լսում է գուսանների բերանից սից Ահա այսպիսի միջոցով ձեռք բերած ընս են, որ գիւղացու աշքին առանց նշան թիւն ունենալու, կորչում են ապարդիւն։ զարունը բացվում է, ողորմելին զարմանք կատում է, որ իր գրպանը բոլորովին դափել է, խակ անհրաժեշտ պիտոյքների համար թանը սարքելու, սերմը ճարելու, արքուն հարկը լիճարելու և այլ զանազան ծախքերի մար փող է հարկաւոր։ Ի՞նչ պէտք է արարեմն քաղաքում դարձեալ նորանոր պարտք ։ Եւ այս գլւղաց գիւնաբերութիւնը համարեա ամբողջովին պքերը վճարելու համար է նշանակվում։ Շահետ էլ ուրիշ խաղեր են պատահում։ Մինի բաղդախնդիր երիտասարդներ, որոնք են ընկած այս կողմերում, օգտվելով կամների ամնախանձելի դրութիւնից, օթեան ձեռք մեկնելու անունով յայտնվու գիւղերում։ Շահազդիտական միտումներով նալով պարզամիտ գիւղացուն, առաջարկու նրան երկրի արդիւնաբերութեան գործում լուառնալու։ Ինչ ասել կուզէ, որ գիւղացին յատկելով այսպիսի մարդասիրական կարե

նմի, թէե փոքր ինչ բարդ: Երբ մի ուսումնարարում տեղ է բացվում, համայնքը յայտնում է նաև արարութեան: Վերջինս լրագիրների միջոցով բարձրում է այն անձանց, որոնք աւարտել են առողջական դպրանոցում կամ զիմնադիմայի մասնավորժական բաժնում: Առանձին մի անամուղում, որ բաղկանում է շրջանի վերաբեսչից, զիմնադիմայի տեսչից, համայնքի ներկայացչից և միջնակարդ մի այլ ուսումնարանի նեսչից, կանդիլատների տուած փորձնական դաերից յետոց ընտրում են երեք առաջադիմներին, որոնցից և համայնքը նշանակում է նրան, որին երազականում է: Պարզ է, որ այստեղ ոչ ինապետիւն և ոչ քամահաճութիւն կարող է տեղի ունենալ, մանաւանդ եթէ աւելացնենք, որ կանդիլատների տուած փորձնական դասերին աղաստ ներկայ լինել հետաքրքրվող անձնագ. իսկ լրագիրների ներկայացուցիչները հօ բնում են յնտեղ ամենից առաջ, որոնց համար առանձին եղ է պատրաստված, որոնց սուր գննողութիւնից ոչ մի կէտ չի սպառմի: Ուսուցիչը ընտրվեց, ա աղատ զիրքի մէջ է: Նա այնքան իրաւունք նի, որքան և որ և է մի վերատեսուչ: Իսկ ովլվածականությունը թերևս մտածես, ընթերցող, տարեն ամբողջ քաղաքի այս կամ այն դրախմական կրաքակում անձնական շահերի ետևից ընկած կամ դատարկապորտների արօնքման վերցրած ուղարկներում սրան կամ նրան բամբասելով ժամանակ է աղանում ու ձեռքերը կրծքին դրած մոլիստ խողովակ ժողովրդի հաղարները կյանում:

սից: Անա այսպիսի միջնորդ ձեռք բերած
ըլն են, որ գիւղացու աշքին առանց նշան
թիւն ունենալու, կորչում են ապարդիւն:
գարունը բացվում է, ողորմելին զարմանքո
կատում է, որ իր գրավանը բոլորովին դա
վել է, խիս անհրաժեշտ պիտօքների համար
թմնը սարքելու, սերմը ճարելու, արքուն
հարկը վճարելու և այլ զանազան ծախքերի
մար փող է հարկաւոր: Ի՞նչ պէտք է արա
րեմն քաղաքում դարձեալ նորանոր պարտք
գիւնաբերութիւնը համարեա ամբողջովին պ
օքնը վճարելու համար է նշանակվում: Շա
նետ էլ ուրիշ խաղեր են պատահում: Մի
նի բաղդախնդիր երիտասարդներ, որոնք
ընկած այս կողմերում, օգտվելով գի
ւնների աննախանձելի դրութիւնից, օ
թեան ձեռք մեկնելու անունով յայտնվու
թիւներում: Շահագիտական միտումներով և
առաջ պարզամիտ գիւղացուն, առաջարկուա
րան երկրի արդիւնաբերութեան գործում Ե
պառնալու: Ինչ ասել կուզէ, որ գիւղացին յ
ուակվելով այսպիսի մարդասիրական կարե

թիւնից, առանց մի րօպէ անգամ տատ
զրկաբաց ընդունում է այդ առաջարկը:
պէս չընդունել, քանի որ այդ աղմիւ պր
նրան կալիփօրնիայի աշխարհանուչակ ուկ
են խոստանում: Պայմանը կայանում է:
առ այդ պարունակը իրանց ընտանիքներ
խաղովում են դիւղը և դառնալով
թանկապին հիւրերը, ապրում են նրա
մինչև հացակութիւ: Ում, արգեօք, յայտն
շնականների ասպնջականութիւնը: Ահա
դիւղացու համար չարագուչակ օրը—կար
լը: Երկու պայմանաւորված կողմեր նա
հաշիւ տեսնելու: Մեր բարերար—չարչի
աստիճան ճարպիկութեամբ և վաճառա
տեսակէտից իրանց հաշիւները առաջ
նում և ինչպէս ահագին տոկուներ են
ողորմելի դիւղացու վրա՝ ընթերցողը կա
մանալ, երբ ասենք թէ նորա դիւղական
նաբերութիւնից առիւծի բաժին են կ
թէպէտև դիւղացու աչքերը միայն նոր
վում և իր արած սխալ քայլը նա հիմա
կանում, բայց ուշ է: Ուրեմն ինչ կը մնա
եթէ ոչ ձեռքերը թափ տալ, լարագին և
դարմ գնալ առն և քաղցածութիւնից գրա
օգնութեան կարօտիլ, կամ՝ սովամահ
գերդաստանով, որովհետև դիւղացին ոչ
դիտէ և ոչ ուրիշ ապրուստի միջոց ու
կերպ յափշտակութեամբ թշուառ դիւղաց
ջին ստացուածքին տիրաննալուց վերջ, այդ
չարչիները, առանց խոճանարվելու, նոր
զարդարված, ընչասիրութեան դիմակի ա
կված վերադասնում են քաղաք համար
ըլի աշեքրին թող փչելու համար: Ներքին
հարցնում....

Մեր շինականներին այս կերպ ծանր
ազատելու միակ միջոցը այն է, որ ձե
բարոյական դիմք տալ, այսինքն հիւսել Ե
նայնին նրանց մէջ գլուխովելինը, ի
նաչութիւնը և իրաւունքների վեմ գաղ
որպէս զի նորա դորանով կարողանան հ
դէպքում դիմադրել արտաքին հարստահար
ներին, թոյլ չը տան այդպիսի խարդախ
անիշխանական վարմունքից իրանց սրբա
րաւունքները ոսնակոյն անելու։ Սպասել
սազասը բաքս ըրաս առանց առաջնորդո
տեսակ խոշոր և ծանրակիշու քայլ անէ, ո
նակում է անշարժովենան մէջ թողնել
որովհետեւ նա այնպիսի թոյլ ու սահմա
մուասոր ոյժ է ներկայացնում, որ ոչ թէ
յապէս կարող չէ յեղափոխել իր կեսանք
մինչեւ անգամ մի հասարակ, բայց շատ օ
արհեստ իր մէջ մտցնելուն վարանում է:
մեն օր զարմանքով տեմնում է իր դրացի
կան և գովխաբօր համայնքներին, թէ նորքա
իրանց քառակուծ կառքերով ձմեռ և գարո
գագար վաճառականների մժերքներ փոխա
փող են աշխատում. նոյնպէս նկատում է,

Նվելու, բանց համար հոգ չէ թէ տարին չորային է, հացը
և ինչ-
ունները
հաճքեր
յնուհե-
կ փո-
ղացու
հաշւով
չէ մեր
ալիս է
կալսե-
ում են
ըը ո՞ր
նաևկան
ին տա-
սրդում
ող է ի-
արդիւ-
ոյնում:
բաց-
է հաս-
անել,
աղիո-
իներից
հնել իր
սրհեստ
ու: Այս
և վեր-
համիւրա
զոյայով
կ ծած-
պահնե-
ով ով

բանց համար հոգ չէ թէ տարին չորային է, հացը
չի բանի, կամ մորեխը կը տանի. իսկ սովը զը-
րանց տներում մուտք չէ կարող գործել: Սակայն
ինքը, մեր զիւղականը, պատկերի միւս երեսն է
ներկայացնում իր զրաստներով և մժերքների
փոխադրական միջոցներից զուրկ լինելով. բայց
այսու ամենայնիւն նա դարձեալ անդրդուելի է մը-
նում դէպի այդ պարզ և շահաւէտ արհեստը և
չէ ուղղում սովորել նորան գէթ սովից ազատ
մնալու համար: Խնչու է նա այդպէս յամառում,
միթէ պակասում է նորա մէջ տրամադրութիւնը.
ոչ, որովհետև չունի առաջնորդող, ուրեմն և չու-
նի վատահութիւն: Եթէ զիւղային ինքնուրոյնօրէն
ոչինչ չէ կարող շինել, մեզ հարկաւոր է հմուտ
գործիչներ, որպէս զի նորա անձնուիրաքար աշ-
խատելով ամոքեն շինականի անողորմ զրութիւ-
նը, վերցնեն նրա միջից տղեղ սովորութիւնները,
հասկացնեն խնայողութեան և տնտեսագիտութեան
առաւելութիւնը. վերջապէս մտցնեն նրա մէջ
ձմեռվայ աշխատութեան սովորութիւնը, սովորե-
ցնեն որ և է ձեռքի արհեստ: Այս սրբազն գոր-
ծի համար պէտք է ինսդրել մեր հոգեսոր հայրերի
աշխացութիւնը: Նորա իրանց քարոզներով կարող
են զիւղական հասարակութիւնների մէջ տարրա-
ցնել ուսումնարաններ բաց անելու և մատադ սե-
րունդը զարգացնելու միաքը, նոյնպէս այդ ու-
սումնարաններին կից արհեստագիտութեան բա-
ժին հիմնելու գաղափարը, որտեղ, եթէ արհեստի
բոլոր ճիւղեր չեն կարող մտցնել, որը արդարէ
բարձր կը լինի նրանց ուժերից, գէթ զիւղատն-
տեսական արհեստի վերաբերեալ առարկաներն
աւանդուն, այդքանն էլ է բաւական:

ՆԱՄԱԿ ԱՂՍՏԱՅԱՅԻՑ

Ապրիլի 26-ին

Այստեղի փօստային բաժանումների մէջ թըդ-թակցութիւնների ստանալը և յանձնելը անտանել-լի լինելու չափ գծուարացել է: Ամբողջ օր փօս-տան կողպած է լինում բառի բուն նշանակու-թեամբ: Փատուիրած (զակազո՞ւ) նամակներ և փո-դով ծրաբներ առանց յայտարարութեան (պօ-վեստկայի) չեն տրվում ոչ ոքին: բայց այդ «ազօ-վեստկան» էլ երկրորդ կամ երրորդ օրը հազիւ կա-րելի է լինում ստանալ: Ոչ թէ միայն փողով ծրաբների, այլ նոյն խէկ իւրաքանչիւր մի պատ-էիրած նամակի համար փօստը իրան իրաւունք է համարում ոստիկանական վաւերացումն պա-հանջել: Այդ հաւկանալի կը լինէր առաջին, երկ-րորդ, երրորդ անգամի համար: բայց որ մի և նոյն մարդուն համարեա ամեն օր ամեն մի նա-մակի համար ստիպէին Ղաղախ գնալ վաւերա-ցումն բերելու, — դա արդէն, մեր կարծիքով, չա-փից դուրս է: և մենք այդպիսի մի կարգի նոյն խէկ ամենամեծ քաղաքներում չենք պատահել, ուր մեաց Աղստաֆայում, ուր ըոլոր նամակ բա-

ՆԱՄԱԿ ԱԴՍՏԱԳԱՅԻՑ

սստա-
ն հա-
սնենք
սում-
հիմ-
ցցելել
վեր-
դների
ումար,
նքնե-
գործ
նաւկի
լ նը-
ուենի-
ախոհ
մարդ
ելլա,
մուլ-
մուլ-
պում-
ի նը-
ուենի-
ախոհ
մարդ
ելլա,
ու որ
ակա-
ակոյ
ո, որ
ու շի-
մուս
ափ-
ւ ա-
երը,

են տալիս (élégance) ամբողջ շինվածքին: Այդ
տարրական ուսումնարանն է:

Նինոթեամ առաջին յարկի կենտրօնում գը-
անվում է մի ընդարձակ կօրիդօր, ուր աշակերտ-
ները հաւաքվում են ճմեռը դասամիջոցներին:
Կօրիդօրի երկու կողմերից ընկած են դասարան-
ները: Խրաքանչիւր մի դասարանում զետեղված
է 20—25 նստարան, իսկ ամեն մի նստարանը
յարմարեցրած է երկու հոգու համար:

Երկուրդ և երրորդ յարկերը նոյն կազմակեր-
պութիւնն ունեն: Ամբողջ շինութիւնը տաքացն-
վում է մի ընդհանուր աղբիւրից: Կօրիդօրներից
խրաքանչիւրում մի մի ջրի ծորակ կայ:

Առաջին յարկում զետեղված է մամկական
պարտէզը, իսկ վերին յարկերում սկզբնական ու-
սումնարանը (école primaire): Ուսումնարանի ներ-
սի պատերը զարդարված են սև կարտոնների վրա
նկարած, բէլիչի, աշխարհագրական, բնագիտական
քարտէզներով, Զուկոցէրիայի և ընդհանուր պատ-
մութեան զլամաւոր դէպէրից առած նկարներով:
Ընդարձակ դահլիճում, ուր կատարվում են աշա-
կերտների ընդունելութիւնները, կարգով դարսած
են զանազան պատմական անձանց կիսարձաններ,
զլոբներ (աշխարհագունտ), մեքենաների փոքրա-
գիր մօղելներ, զանազան դործուածքների և այլ
արդիւնագործութեանց օրինակներ, գործնական
չափեր (մետրիական), ֆրէօնեան խաղալիքներ:
Մարտութիւնը, կարդ ու կանոնը համում է իր
զինվածին, եթէ կարելի է ասել:

